

واکنش فلسطینیان درباره عقب نشینی اسرائیل

● حسن خداوردی

روز بیست و چهارم می سال ۲۰۰۰ روز استقلال دوباره لبنان است. این روز برای همیشه در اذهان لبنانی ها باقی خواهد ماند، زیرا آنها توانستند پس از دو دهه تلاش برای آزادی کشور خود از چنگال اسرائیل موفق شوند. آنها به مدد مقاومت دلیرانه خویش توانستند قطعنامه ۴۲۵ شورای امنیت را که خواستار عقب نشینی سریع نیروهای اشغالگر بود به مرحله اجرا در آورند.

عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان یکی از مهمترین وقایع تاریخی منطقه است که آن را می توان با انقلاب اسلامی

ایران در ۱۳۵۷ مقایسه کرد. بنابراین شایسته است این تحول مهم و تاریخی نیز مانند سایر تحولات مهم سیاسی مورد مطالعه، بررسی و کنکاش قرار گیرد تا بتوان از تجربیاتی که منجر به این پیروزی گردید نهایت استفاده را نمود و رژیم صهیونیستی را مجبور به عقب نشینی از سایر مناطق اشغالی کرد. عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان واکنش ها و بازتابهای فراوانی را در سطوح داخلی، منطقه ای و بین المللی داشته است.

به دلیل گستردگی موضوع، پژوهش حاضر تنها در صدد است واکنش جامعه

بخش‌های بیشتری از خاک لبنان به اشغال اسرائیل در آمد. (۱) از جمله آنها می‌توان به مناطقی نظیر: یارون، رمیش، عیترون، بلیدا، میس الجلیل، حولا، عدیسه، کفر کلا و غیره اشاره کرد. افزون بر این رژیم صهیونیستی بر بیشتر ارتفاعات مشرف بر جنوب لبنان و بر مسیر ارتباطی مرجعیون - بنت جبیل مسلط شد. تا پیش از جنگ ۱۹۶۷، در این مناطق تحت درگیری، جنوب لبنان بیشترین خسارات را از حملات اسرائیل متحمل گردیده بود.

با وجود این که لبنان در جنگ شش روزه ۱۹۶۷ شرکت نداشت، ولی خسارتهای فراوانی از سوی رژیم صهیونیستی بر لبنان وارد آمد از جمله:

الف) کشته و زخمی شدن صدها نفر
ب) آواره شدن صدها نفر از اهالی روستاهای خط مقدم نبرد به خصوص در مزارع شبعا

ج) تسلط اسرائیل بر ۱۱ منطقه کشاورزی در بخش شبعا

فلسطین را به عنوان یکی از مهمترین متغیرهای منطقه‌ای مورد بررسی قرار دهد.

۱- مروری بر تاریخچه تجاوزات اسرائیل به لبنان

سال ۱۹۴۸ تنها آغاز مرحله جدیدی در تاریخ فلسطین نبود، بلکه آغاز دوران تازه‌ای از درگیریها در لبنان نیز بود. در این سال شهرها و آبادیهای فراوانی تخریب شد و صهیونیست‌ها برای برپایی دولت اسرائیل صدها هزار نفر از ساکنان فلسطین را آواره ساختند. در همین سال نظامیان اسرائیل با اشغال بخشی از جنوب لبنان و ارتکاب جنایت در روستای «حولا» که به کشته شدن ۷۰ نفر از ساکنان این روستا انجامید، به رودخانه لیتانی نزدیک شدند. از آن تاریخ به بعد تجاوزات اسرائیل به لبنان رو به فزونی نهاد.

پس از ترک مخاصمه لبنان و اسرائیل در سال ۱۹۴۹ و تعیین مرزهای جدید،

۱۹۸۲ به لبنان حمله کردند. این عملیات «صلح برای جلیله» نام گذاری شده بود و هدف از آن عقب راندن مبارزان فلسطینی از مرز مشترک لبنان و اسرائیل بود تا بدین وسیله از حملات آنها به داخل اسرائیل جلوگیری شود، ولی در عمل، نیروهای اسرائیل به داخل شهر بیروت نیز نفوذ کردند و برای دومین مرتبه پس از اشغال قدس یک پایتخت عربی را به اشغال در آوردند. گذشت زمان نشان داد که نه تنها هدف اسرائیل، بیرون راندن مبارزان فلسطینی و نیروهای سوری از خاک لبنان بوده است، بلکه ارباب و تهدید لبنان برای امضای قرارداد صلح با اسرائیل نیز در این هجوم، نقش مهمی ایفا می کرده است. (۳)

اشغال جنوب لبنان ۱۸ سال به طول انجامید و به لبنان خسارات فراوانی وارد آمد. صبر، استقامت و استمرار مبارزه نیروهای مقاومت اسلامی (حزب ا...)، در تاریخ ۴/۳/۱۳۷۹ - ۲۴ مه ۲۰۰۰

د) تسلط اسرائیل بر بخش های وسیعی از جبل الشیخ بویژه بخش غربی آن یعنی النصار، الشحل، جوره العلیق و السواقی.

ه) برهم خوردن وضعیت مرزهای میانی لبنان و اسرائیل

لبنان از تبعات جنگ اکتبر ۱۹۷۳ نیز در امان نماند. اسرائیل با نقض قوانین بین المللی و حاکمیت لبنان، از حریم این کشور برای هدف قرار دادن سوریه استفاده کرد. بر اثر این حملات و در پی برخورد لاشه یکی از هواپیماهای اسرائیل به یک منزل مسکونی یازده نفر از ساکنان آن کشته شدند. (۲)

در مارس ۱۹۷۸ اسرائیل با ۳۰ هزار نیروی نظامی مجهز به جدیدترین و قوی ترین ابزارهای جنگی بار دیگر به لبنان حمله کرد و بخشهایی از خاک این کشور را به اشغال در آورد. این حملات تا سال ۱۹۸۲ ادامه داشت اما بار دیگر نیروهای اسرائیلی در تهاجمی تمام عیار، با توسل به انواع تسلیحات جنگی، در سال

الف) واکنش ملت فلسطین

پس از عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان، هزاران نفر از مردم فلسطین در مناطق مختلف فلسطین اشغالی با رسیدن اولین گزارشها از عقب نشینی ارتش اسرائیل از جنوب لبنان به خیابانها ریخته و به جشن و پایکوبی پرداختند. در این جشن ها تظاهر کنندگان با سردادن شعارهایی چون «یا یهودا! حزب... علی الحدود» [ای یهودیان، حزب... لب مرز است] به حمایت از فعالیت های جهاد مسلحانه علیه اشغالگران اسرائیلی پرداختند و از حزب... خواستند تا به حملات خود علیه صهیونیست ها ادامه دهد. آزادی جنوب لبنان مصادف با اعتصاب زندانیان فلسطینی در بند رژیم صهیونیستی بود. اعتصاب کنندگان خواستار آن بودند که اسرائیل زندانیان بیشتری را آزاد نماید و خود را متعهد بداند که به عنوان بخشی از معامله نهایی صلح، تمامی زندانیان را آزاد نماید. به دنبال آزادی لبنان، شهروندان فلسطینی به

سرانجام اسرائیل را مجبور به عقب نشینی از خاک لبنان کرد و یکی از مهمترین تاریخی ترین حوادث منطقه شکل گرفت. این تحول با واکنش های متفاوتی از سوی بازیگران داخلی، منطقه ای و بین المللی روبرو گردید. اکثر بازیگران به استثنای برخی از احزاب و جناح های داخلی اسرائیل، از این عقب نشینی استقبال کردند. جامعه فلسطین به عنوان یکی از بازیگران منطقه ای واکنش های متفاوتی نسبت به این عقب نشینی داشتند.

۲- موضع فلسطینیان در قبال**عقب نشینی**

واکنش فلسطینیان در قبال مسأله عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان را می توان از سه منظر نگریست:

الف) واکنش ملت فلسطین
ب) واکنش تشکیلات خودگردان
ج) واکنش گروه های جهادی

به اصطلاح صلح جوینان و حاصل روند سازش است. (۴)

در همین راستا یاسر عرفات طی مصاحبه‌ای شگفت‌انگیز، ضمن حمایت از اقدام اسرائیل در خارج کردن نیروهایش از جنوب لبنان گفت: اگر ایهود باراک به نیروهای اسرائیلی فرمان خروج از لبنان را داد به خاطر آن بود که او صلح می‌خواهد، نه آنکه چریکهای حزب...، اسرائیل را وادار به ترک این منطقه کرده باشند. اگر کسی بیرون رفتن نیروهای اسرائیل را به خاطر فرار از دست حزب... تلقی کند، چیزی از سیاست و واقع‌گرایی نفهمیده است. (۵)

از اظهارات عرفات چنین می‌توان استنباط کرد که وی برخلاف ملت فلسطین از این عقب‌نشینی چندان خرسند نبود. شکست اسرائیل در جنوب لبنان و کسب این پیروزی عظیم از طریق جهاد و حرکت‌های مسلحانه در واقع بیانگر شکست سیاست مذاکره و روند سازش است. عقب‌نشینی اسرائیل از جنوب لبنان

منظور اعلام همبستگی با اسرا و زندانیان بر شدت مبارزات خود علیه اسرائیل افزودند و با برپایی تظاهرات و نصب اعلامیه‌های فلسطینی و پرچم‌های حزب... در مواضع اسرائیلی، موجب خشم سربازان اسرائیلی می‌شدند. آزادی جنوب لبنان باعث گشت تا شور و اشتیاق مبارزه علیه اسرائیل در دل ملت فلسطین زنده گردد. بر همین اساس است که بسیاری از تحلیل‌گران علت اصلی آغاز انتفاضه را عقب‌نشینی اسرائیل از جنوب لبنان می‌دانند.

ب) تشکیلات خودگردان

یاسر عرفات رییس تشکیلات خودگردان فلسطینی در واکنش به جشن و سروری که مردم در مناطق مختلف فلسطین اشغالی برای پیروزی نیروهای مقاومت اسلامی جنوب لبنان برگزار نمودند، ادعا نمود عقب‌نشینی نیروهای اسرائیل پیروزی نیروهای مقاومت حزب... نیست، بلکه زائیده فعالیت‌های

این نکته را ثابت کرد که از طریق مقاومت و مبارزه می‌توان اسرائیل را از پای درآورد.

استقبال ملت فلسطین از پیروزی ملت لبنان باعث کاهش محبوبیت عرفات شد زیرا ثابت گردید که عرفات به بیراهه رفته است. بر اساس نظرسنجی شماره ۳۱ موسسه JMCC که در دسامبر ۲۰۰۰ انجام گرفته است، محبوبیت عرفات از ۳۱/۸ در ژانویه ۲۰۰۰ به ۲۵/۷ درصد در دسامبر ۲۰۰۰ تنزل یافته است. (۶)

بنابراین واکنش منفی عرفات در قبال این عقب‌نشینی چندان غیر منطقی نیست زیرا این عقب‌نشینی هرگز به نفع روند مذاکرات سازش نبوده و زمینه را برای ازسرگیری انتفاضه از سوی فلسطینیان مهیا می‌کرد. گذشت زمان نشان داد که چگونه این بیم عرفات به واقعیت تبدیل گردید.

ج) گروه‌های مبارز فلسطینی

دو گروه مبارز جنبش جهاد اسلامی

و حرکت مقاومت اسلامی (حماس) با ابراز خرسندی به مناسبت عقب‌نشینی نیروهای اسرائیلی از جنوب لبنان و ضمن گرامیداشت این پیروزی، با صدور بیانیه‌های جداگانه‌ای بر ادامه جهاد و مقاومت تا تکرار این پیروزی در فلسطین اشغالی تأکید نمودند.

جنبش جهاد اسلامی در بیانیه خویش تأکید می‌کرد:

«ما در جنبش جهاد اسلامی و به نمایندگی از مردم ستمدیده فلسطین در داخل فلسطین اشغالی و آوارگان موجود در اقصی نقاط جهان، صمیمانه‌ترین تبریکات را به دولت و ملت لبنان به مناسبت این پیروزی افتخار آمیز که زمینه‌ساز پیروزیهای آینده امت در مسأله مرکزی - فلسطین - تقدیم می‌کنیم».

در این بیانیه، ضمن ارج نهادن به نقش عظیم مقاومت اسلامی در کسب این پیروزی ابراز امیدواری شده بود: این تجربه به الگویی در سطح عربی و اسلامی مبدل خواهد شد و به طور حتم

سلاح را می‌فهمد و فقط در برابر استوار مردان به زانو در می‌آید و در برابر شهدا تسلیم می‌شود. این همان درسی است که ملت ما باید آن را خوب فرا گیرد» حماس همچنین از تشکیلات خودگردان خواست، مذاکرات با رژیم صهیونیستی را متوقف و از دولت لبنان در حمایت از مقاومت ضد اشغالگری پیروی کند. (۷)

نتیجه‌گیری

پیروزی ملت لبنان و اجرای قطعنامه ۴۲۵ شورای امنیت پس از ۲۲ سال یکی از مهمترین تحولات منطقه خاورمیانه محسوب می‌گردد. این تحول تاریخی این نکته را اثبات کرد که در سایه مقاومت و مبارزه حتی می‌توان اسرائیل را به عنوان ابرقدرت نظامی و اقتصادی منطقه و ادار به عقب‌نشینی از مواضعش کرد.

ملت فلسطین با ابراز خوشحالی و پایکوبی از پیروزی ملت لبنان به استقبال

نقش عمده‌ای در پشتیبانی و حمایت از انقلاب، جهاد و آزادی‌خواهی مردم مسلمان فلسطین که در چارچوب اتفاضه‌ای پویا علیه صهیونیست‌ها و سازشکاران صورت می‌پذیرد، ایفا خواهد نمود.»

جنبش مقاومت اسلامی «حماس» نیز این پیروزی را ستود و از مردم فلسطین خواست به مقاومت اسلامی لبنان تاسی کنند.

حماس در بیانیه‌ای با عنوان «امروز لبنان، فردا فلسطین» تأکید کرد «ما در جنبش حماس و به نام مردم استوار و مقاوم فلسطین، این پیروزی بزرگ را به مردم، دولت و مقاومت اسلامی و در رأس آنها حزب... تبریک و تهنیت می‌گوییم. همچنین ما این پیروزی را به سوریه، ایران و کلیه کسانی که در کنار نیروهای مقاومت قرار داشتند، تبریک می‌گوییم.»

در بیانیه حماس اضافه شده بود: «دشمن صهیونیستی تنها زبان زور و

یادداشت‌ها

۱- کمال حماد. مسئولیت بین‌المللی اسرائیل در قبال تجاوز به لبنان، ترجمه حجت رسولی. فصلنامه خاورمیانه (سال هفتم، شماره ۱، بهار

۱۳۷۹- پیاپی ۲۱)

۲- کمال، حماد- پیشین.

۳- پل فیندلی. فریب‌های عمدی، ترجمه محمد حسین آهویی. (تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۸) ص ۷۴-۶۱.

۴- نداء القدس- نشریه جنبش جهاد اسلامی در تهران- سال سوم، شماره ۵۱- ۱۳۷۹/۳/۱۵ ص ۵

۵- نداء القدس- نشریه جنبش جهاد اسلامی در تهران- سال سوم، شماره

6- [www. JMCC. org](http://www.JMCC.org).

۷- صدای فلسطین- نشریه جنبش مقاومت اسلامی- شماره ۲۳- مورخ ۱۳۷۹/۳/۲۱ ص ۴.

این پیروزی شتافت و سعی کرد از تجربیات این پیروزی برای شکست اسرائیل بهره‌جوید. یکی از علل آغاز انتفاضه الاقصی که درست چهار ماه پس از عقب‌نشینی اسرائیل به وقوع پیوست، همین تحول تاریخی است. ملت فلسطین به این نتیجه رسید که از طریق مذاکره و مصالحه با اسرائیل حقوق آنها برآورده نمی‌شود و اسرائیل تنها درصدد ائتلاف وقت و بازی با کلمات است. اگر آنها خواهان احقاق خود می‌باشند باید مبارزه با اسرائیل را از سر بگیرند تا همانند لبنان که اسرائیل را وادار به اجرای قطعنامه ۴۲۵ کرد، این کشور را مجبور به اجرای قطعنامه‌های ۲۴۲ و ۱۹۴ بکنند و به حقوق حقه خود دست یابند، هر چند این مبارزه چندین سال به طول بیانجامد.